
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מחברים ומדפיסים על ספרים ואנשים - 13821

תאריך עדכון אחרון 21-09-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' ירון בן-נאה

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: aronbn@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: שני, 11-12, ובתיאום טלפוני

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקדמות ספרים מכילות חומרים אוטוביוגרפיים מרתקים, כמו גם חומר רב ערך להיסטוריה אינטלקטואלית, להיסטוריה חברתית וקהילתית ולהיסטוריה כלכלית. באמצעות מסע בין ספרים ובתי דפוס, מליוורנו מזרחה - נבחן ספרים, מחברים, קוראים והרגלי קריאה - בצפון אפריקה, באימפריה העות'מאנית ובקהילות שבמזרח הרחוק.

מטרות הקורס:

הכרות עם ההיסטוריה, הכרות עם המקורות הרלוונטיים - ראשונים ומשניים, הבנת המתודולוגיה של הדיסציפלינה ההיסטורית, קריאה ביקורתית וכתיבה

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

היכולת לכתוב ולדבר באופן אינטלגנטי, עצמאי וביקורתי על נושאים בתחום האמור

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: פרונטלית. קריאה מודרכת ודיון עם התלמידים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מהלך הקורס יקבע ע"פ הספרים וההקדמות שאביא לשיעור. כל ספר יחייב הכנה מתאימה - על הקהילה, בנקודת זמן מסוימת, דמויות, ומאורעות. ראו מטה.

חומר חובה לקריאה:

רשימת נושאים וחומר קריאה

ביבליוגרפיה כללית:

ר' חיים יוסף דוד אזולאי [חיד"א], שם הגדולים, ליוורנו תקמ"ו [קיימות מהדורות רבות]
א"מ הברמן, אנשי ספר ואנשי מעשה: סופרים, חוקרים, ביבליוגרפים, מדפיסים ומוכרי ספרים, ירושלים תשל"ד.

א"מ הברמן, פרקים בתולדות המדפיסים העבריים וענייני ספרים, ירושלים תשל"ח.
ד. הכהן, ארון הספרים בלאדינו: מחקר ומיפוי, עבודה לשם קבלת תואר דוקטור בפילוסופיה, בר אילן, רמת גן תשע"א

י' וינוגרד, אוצר הספר העברי, א-ב, ירושלים תשנ"ד-תשנ"ה.

א' יערי, תעלומת ספר, ירושלים תשי"ד.

א' יערי, הדפוס העברי באזמיר, ארשת א (תשי"ט), עמ' 97-222.

א' יערי, הדפוס העברי בקושטא, ירושלים תשכ"ז.
א' יערי, מחקרי ספר: פרקים בתולדות הספר העברי, ירושלים תשי"ח.
א' יערי, באהלי ספר, ירושלים תרצ"ט.
א' יערי, הסכמות ספרים/הקדמות ספרים
י' מהלמן, גנוזות ספרים, ירושלים תשל"ו.

ספרים ומחברים:

מ' אידל, ר' יהודה חליווה וחיבורו ספר צפנת פענח, שלם ד (תשמ"ד), עמ' 119-148
נ' אילן, קאנון אלנסא (חוק הנשים), פעמים 109 (תשס"ז), עמ' 33-57
ש' אסף, מאמרים וחקירות, תיקון סופרים של ר' משה אלמושנינו, קרית ספר יא (תרצ"ה), עמ' 497-498:
ש' אסף, מתולדותיו של מדפיס ומוכר ספרים, עלים ג (תרצ"ז), עמ' 58-59.
ר' בונפיל, הערה על פעילותו של יוסף עקריש, בתוך: י' בן-נאה ואחרים עורכים, אסופה ליוסף: קובץ מחקרים שי ליוסף הקר, מרכז שז"ר, ירושלים תשע"ד, עמ' 336-362
מ' בניהו, ר' חייא רופא וספרו 'מעשה חייא', ארשת ו (תש"כ), 109-129
מ' בניהו, ספרים שחיברם ר' משה חאג'יז וספרים שהוציאם לאור, עלי ספר ב (תשל"ו), עמ' 121-162; עלי ספר ג (תשל"ז), עמ' 94-120; עלי ספר ד (תשל"ז), עמ' 137-155; עלי ספר ה (תשל"ח), עמ' 104-115
מ' בניהו, ספר 'יפה נוף' וספרים ראשונים של 'תיקון סופרים', אסופות ז (תשנ"ג), עמ' כט-סח
מ' בניהו, רבי משה ב"ר מיכאל הכהן וספרו עט סופר, אסופות ח (תשנ"ד), עמ' רצז-שמב.
מ' בניהו, סדרי תפילה שנדפסו באיטליה לחברות שומרים לבוקר מיסודם של חכמים בשאלוניקי, אסופות יא (תשנ"ח), עמ' פז-צט.
צ' ברוכסון, ידיעות על המסחר בספרים עבריים בין איטליה והאימפריה העות'מאנית במאה הט"ז, ממזרח וממערב ה (תשמ"ו), עמ' 53-77.
צ' ברוכסון, תפוצת ספרים - כתבי קודש וספרות קלאסית בספריות יהודי הרנסנס, איטליה ח (תשמ"ט), עמ' פז-צט.
ש' ברוכסון, ספרים וקוראים: תרבות הקריאה של יהודי איטליה בשלהי הרנסנס, רמת גן תשנ"ג.
ח' גורן, ידיעת הארץ במאה הי"ח: ספר 'ידי משה' לר' משה ירושלמי, קתדרה 34 (תשמ"ה), עמ' 75-96
ז' גריס, הדפוס כאמצעי קשר בין קהילות ישראל בתקופה הסמוכה לגירוש ספרד - הקדמות לעיון ודיון, דעת 28 (תשנ"ב), עמ' 5-17.
ז' גריס, הספר כסוכן תרבות בשנים 1700-1900, תל אביב תשס"ב.
ז' גריס, חלקו של הדפוס בירושלים במאה התשע-עשרה בתולדות הדפוס היהודי, קתדרה 125 (תשס"ח), עמ' 162-168.
א"מ הברמן, ספר 'מכתב מאלוהו' - מהדורה בלתי נודעת של ספר 'הנותן אמרי שפר' למהראנ"ח, ספר אסף, ירושלים תשי"ג, עמ' 217-222.
א"מ הברמן, מי הדפיס את ההגדה המצוירת, קרית ספר מז תשל"ב, 159-161.
י' הקר, דפוסי קושטא במאה השש-עשרה, ארשת ה (תשל"ב), עמ' 457-493.
י' הקר, פולמוס כנגד הפילוסופיה באיסטנבול במאה השש-עשרה, מחקרים בקבלה בפילוסופיה יהודית ובספרות המוסר וההגות מוגשים לישיעיהו תשבי (י' דן וי' הקר עורכים), ירושלים תשמ"ו, עמ' 507-536
י' הקר, תמונת ההיסטוריה של ר' שמואל ווליריאו, טוב עלם: זיכרון, קהילה ומגדר בחברות יהודיות בימי הביניים ובראשית העת החדשה, מאמרים לכבודו של ראובן בונפיל, בעריכת א' באומגרטן, ר' ויינשטיין וא' רז-קרקוצקין, ירושלים תשע"א, עמ' 336-362.
ג'ואנה ויינברג, אמור לי מה אתה קורא ואומר לך מי אתה: יהודי המאה השש-עשרה באיטליה וספריהם, בתוך: י' בן-נאה ואחרים עורכים, אסופה ליוסף: קובץ מחקרים שי ליוסף הקר, מרכז שז"ר,

ירושלים תשע"ד, עמ' 363-380.
 א. יערי, מוכר ספרים בצפת במאה השש-עשרה, קרית ספר כה (תש"ט), עמ' 305-310.
 י"ד מרקון, ספר "שירים וזמירות ותשבחות", דביר א (תרפ"ג), עמ' 228-284.
 י"ד מרקון, דבר שפתיים' לר' דוד בן אליעזר לחנו, קבץ על יד ס"ח ד (תש"ו), עמ' קסג-קצב. (eq&);
 הדביר ב (תרפ"ג), עמ' 244-274.
 מ' פוגל, ספר חמדת ימים, עבודת גמר, ירושלים תש"ס.
 מ' פכטר, "חזות קשה" לר' משה אלשיך, שלם א (תשל"ד), עמ' 157-193 [eq&]; מצפונות צפת, עמ' 117-89].
 ש' רגב, ספר "דברי שלום" לר' יצחק אדרבי: בין מהדורת ויניציאה למהדורת ווארשא, עלי ספר כג (תשע"ג), עמ' 51-62.
 ש' שטובר (מהדיר), ספר דברי יוסף לר' יוסף סמברי, ירושלים תשנ"ד.

Robert Darnton, ...

Moshe Idel, *Printing Kabbalah in Sixteenth-Century Italy*, in: Richard I. Cohen, Nathalie B. Dorhrmann, Adam Shear and Elchanan Reiner (eds.), *Jewish Culture in Early Modern Europe: Essays in Honor of David B. Ruderman*, Hebrew Union College Press and University of Pittsburgh University Pree, Cincinnati - Pittsburgh 2014, pp. 85-96.

Amnon Raz Karkotzkin, *Persecution and the Art of Printing: Hebrew Books in Italy in the 1550's*, in: Richard I. Cohen, Nathalie B. Dorhrmann, Adam Shear and Elchanan Reiner (eds.), *Jewish Culture in Early Modern Europe: Essays in Honor of David B. Ruderman*, Hebrew Union College Press and University of Pittsburgh University Pree, Cincinnati - Pittsburgh 2014, pp. 97-108

- Francesca Bregoli, *Printing, Fundraising, and Jewish Patronage in Eighteenth Century Livorno*, in: Richard I. Cohen, Nathalie B. Dorhrmann, Adam Shear and Elchanan Reiner (eds.), *Jewish Culture in Early Modern Europe: Essays in Honor of David B. Ruderman*, Hebrew Union College Press and University of Pittsburgh University Pree, Cincinnati - Pittsburgh 2014, pp. 250-259.

Andrea Schatz, *An Interpretive Tradition: Connecting Europe and the "East" in the Eighteenth Century*, in: Richard I. Cohen, Nathalie B. Dorhrmann, Adam Shear and Elchanan Reiner (eds.), *Jewish Culture in Early Modern Europe: Essays in Honor of David B. Ruderman*, Hebrew Union College Press and University of Pittsburgh University Pree, Cincinnati - Pittsburgh 2014, pp. 260-270

Avriel Bar Levav, 'The Religious Order of Jewish Books: Structuring Hebrew Knowledge in Amsterdam', in: *Mapping Jewish Amsterdam, The Early Modern Perspective, Dedicated to Yosef Kaplan on the Occasion of his Retirement*, eds. Shlomo Berger, Emile Schrijver & Irene Zwiep, Leuven-Paris-Walpole MA, 2012, pp. 1-27.

Joseph R. Hacker, *Authors, readers and printers of Sixteenth-Century Hebrew Books in the Ottoman Empire*, in: Peggy K. Pearlson (ed.), *Perspectives on the Hebraic Book: The Myron M. Weinstein Memorial Lectures at the Library of Congress*, Washington 2012, pp. 17-63.

ספריות

יצחק בצלאל, ארון הספרים של רב יהודי באפגאניסתאן, פעמים 136 (תשע"ג), עמ' 175-201

א' בר-לבב, מה אפשר לעשות ב- 400 ספרים? הצעה לספריה יהודית, קרקוב, שנת 1571, זמנים 112 (2010), עמ' 42-49.

א' בר לבב, המרחב הקדוש של המולדת המטלטלת: ארכיאולוגיה של הספריות הסמויות מן העין בתרבות היהודית מימי הביניים ועד ימינו, לראות ולגעת, עלייה לרגל ומקומות קדושים ביהדות, בנצרות ובאסלאם, מחקרים לכבוד אורה לימור, בעריכת י' חן וא' שגריר, רעננה 2011, עמ' 297-320. י' הקר, ה'מדרש' הספרדי - ספרייה ציבורית יהודית, ראשונים ואחרונים: מחקרים בתולדות ישראל מוגשים לאברהם גרוסמן, בעריכת י' הקר, ב"ז קדר, י' קפלן, ירושלים תש"ע, עמ' 263-292. מ' עמאר, ספריית הישיבה "עץ החיים": אספקלריה לעולמם הרוחני של החכמים בתוניס בשלהי מאה התשע-עשרה, תרשיש: מחקרים בתולדות יהודי תוניסיה ומורשתה, בעריכת א' חזן וח' סעדון, רמת גן תשס"ט, עמ' 109-146.

ד' שידורסקי, ספרייה וספר בארץ-ישראל בשלהי התקופה העות'מאנית, ירושלים תש"ן.
ד' שידורסקי, ספריות אסלאמיות ונוצריות בתקופה העות'מאנית המאוחרת כסוכני תרבות ומחקר בין מזרח למערב, קתדרה 144 (תשע"ב), עמ' .

חומר לקריאה נוספת: לפי דרישה

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 25 %
הגשת עבודה 75 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: